

Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
MACIEJ SZPUNAR
της 2ας Μαΐου 2019¹

Υπόθεση C-28/18

**Verein für Konsumenteninformation
κατά
Deutsche Bahn AG**

[αίτηση του Oberster Gerichtshof (Ανωτάτου Δικαστηρίου, Αυστρία)
για την έκδοση προδικαστικής απόφασεως]

«Προδικαστική παραπομπή – Κανονισμός (ΕΕ) 260/2012 – Άρθρο 9, παράγραφος 2 – Τεχνικές και επιχειρηματικές απαιτήσεις για τις μεταφορές πίστωσης και τις άμεσες χρεώσεις σε ευρώ – Προσβασιμότητα των πληρωμών – Πληρωμή με τη διαδικασία της άμεσης χρέωσης ΕΧΠΕ (ενιαίου χώρου πληρωμών σε ευρώ) – Γενικές προϋποθέσεις κατά τις οποίες ο πληρωτής πρέπει να έχει την κατοικία του στο ίδιο κράτος μέλος με τον δικαιούχο»

Εισαγωγή

1. Αποτελεί κοινώς αποδεκτή αλήθεια ότι οι θεμελιώδεις ελευθερίες που συγκροτούν την εσωτερική αγορά δύσκολα συμβιβάζονται με απαιτήσεις που αφορούν τον τόπο κατοικίας. Στο πλαίσιο των θεμελιωδών ελευθεριών, η άρση των φραγμών που βασίζονται στην κατοικία ως προϋπόθεση έχει βρεθεί, τρόπον τινά, στο επίκεντρο της δραστηριότητας τόσο του Ευρωπαϊού νομοθέτη² όσο και του Δικαστηρίου. Συναφώς, αποτελεί πάγια νομολογία του Δικαστηρίου ότι οι εθνικές διατάξεις οι οποίες εισάγουν διάκριση βάσει του κριτηρίου της κατοικίας είναι πιθανότερο να λειτουργούν κυρίως σε βάρος των υπηκόων άλλων κρατών μελών, αφού οι μη κάτοικοι της ημεδαπής είναι στην πλειονότητά τους και μη ημεδαποί³. Δεδομένου ότι οι θεμελιώδεις ελευθερίες απευθύνονται προεχόντως στα κράτη μέλη, οι υποθέσεις που απασχόλησαν το Δικαστήριο αφορούν κυρίως κρατικά μέτρα επιβολής προϋποθέσεων κατοικίας (στην ημεδαπή).

2. Πολύ λιγότερα είναι γνωστά σχετικά με περιπτώσεις όπου ιδιώτης απαιτεί από άλλον ιδιώτη να έχει κατοικία σε συγκεκριμένο τόπο. Όσον αφορά το δίκαιο της Ένωσης, επικρατεί ασάφεια. Είναι νόμιμο το γεγονός ότι, σε πολλές περιπτώσεις, είναι πρακτικά αδύνατον πελάτης που δεν είναι κάτοικος του κράτους μέλους όπου εδρεύει η τράπεζα να λάβει ενυπόθηκο δάνειο από την τράπεζα αυτή; Μπορεί μια ασφαλιστική εταιρία να αρνηθεί να παράσχει κάλυψη σε δυνητικό πελάτη που βρίσκεται σε άλλο κράτος μέλος; Για κάποιον μη ειδικό, τουλάχιστον, τέτοιες καταστάσεις δύσκολα συμβιβάζονται με τη λογική της εσωτερικής αγοράς. Μολονότι για ορισμένους τέτοιες πρακτικές δεν συνάδουν με τη λογική μίας εσωτερικής αγοράς «μέσα στην οποία εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των προσώπων, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων σύμφωνα με τις διατάξεις των

¹ Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

² Βλ., παραδείγματος χάριν, άρθρα 20 και 21 της οδηγίας 2006/123/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2006, σχετικά με τις υπηρεσίες στην εσωτερική αγορά (ΕΕ 2006, L 376, σ. 36).

³ Βλ., παραδείγματος χάριν, απόφαση της 7ης Μαΐου 1998, Clean Car Autoservice (C-350/96, EU:C:1998:205, σκέψη 29 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

Συνθηκών»⁴, άλλοι θα επισήμαιναν ότι υφίσταται μια θεμελιώδης διαφορά μεταξύ της δραστηριότητας δημοσίων και ιδιωτικών φορέων, καθώς και ότι η αρχική τουλάχιστον λογική ήταν ότι η δημόσια δραστηριότητα θα διέπεται από τις θεμελιώδεις ελευθερίες, ενώ η ιδιωτική δραστηριότητα από τις διατάξεις του δικαίου ανταγωνισμού. Τα υπόλοιπα αφέθηκαν στην ίδια «την αγορά».

3. Δεν θα δοθεί με τις παρούσες προτάσεις η απάντηση σε τούτο το θεμελιώδες ζήτημα⁵. Αρκεί η επισήμανση ότι σε αρκετές περιπτώσεις «η αγορά» απέτυχε σαφώς στις «οριζόντιες» σχέσεις μεταξύ δύο ιδιωτών, λόγος για τον οποίο ο νομοθέτης της Ένωσης έχει αναλάβει δράση και έχει περιορίσει την ιδιωτική αυτονομία⁶. Χαρακτηριστικό παράδειγμα στον τομέα αυτό είναι η ρύθμιση των τελών περιαγωγής στην Ένωση⁷. Στην περίπτωση αυτή, πράγματι, ο νομοθέτης της Ένωσης παρενέβη στη σχέση μεταξύ ιδιωτών –οι οποίοι βρίσκονταν σε ασύμμετρη σχέση: αφενός οι εταιρίες τηλεφωνίας, αφετέρου οι καταναλωτές– και εφάρμοσε απευθείας σε οριζόντιες καταστάσεις παραδοσιακά μέσα της εσωτερικής αγοράς, όπως η αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων⁸.

4. Ένα ακόμη παράδειγμα νομοθετικής παρέμβασης της Ένωσης συνιστά η ένδικη διαφορά: οι διασυνοριακές πληρωμές εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στο πλαίσιο αυτό, την 29η Δεκεμβρίου 2001, λίγο πριν τα χαρτονομίσματα και τα κέρματα του ευρώ καταστούν νόμιμο χρήμα⁹, το Συμβούλιο εξέδωσε κανονισμό σχετικά με τις διασυνοριακές πληρωμές: τον κανονισμό (ΕΚ) 2560/2001¹⁰, ο οποίος καταργήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 924/2009¹¹. Εν συνεχεία, ο νομοθέτης της Ένωσης εξέδωσε τον κανονισμό (ΕΕ) 260/2012, σχετικά με την καθιέρωση τεχνικών απαιτήσεων και επιχειρηματικών κανόνων για τις μεταφορές πίστωσης και τις άμεσες χρεώσεις σε ευρώ¹². Η ερμηνεία του τελευταίου κανονισμού αποτελεί το κρίσιμο ζήτημα της ένδικης διαφοράς.

5. Το Oberster Gerichtshof (Ανώτατο Δικαστήριο, Αυστρία) διερωτάται εάν η γερμανική σιδηροδρομική επιχείρηση Deutsche Bahn Aktiengesellschaft (στο εξής: Deutsche Bahn) επιτρέπεται να απαιτεί από τους πελάτες που επιθυμούν να πληρώσουν με άμεση χρέωση να έχουν την κατοικία τους στη Γερμανία.

6. Στις παρούσες προτάσεις θα υποστηρίξω ότι η απάντηση πρέπει να είναι αρνητική. Το κύριο επιχειρήμα μου συνοψίζεται ως ακολούθως: μια εταιρία δεν υποχρεούται να προσφέρει στους πελάτες της τη δυνατότητα πληρωμής μέσω άμεσης χρέωσης. Ωστόσο, εφόσον προβλέπεται μια τέτοια δυνατότητα, αυτή πρέπει να παρέχεται χωρίς διακρίσεις.

4 Βλ. άρθρο 26, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ.

5 Με την αλήθεια φυσικά να βρίσκεται κάπου στη μέση.

6 Σχετικά με την ιδιωτική αυτονομία και το δικαίο της Ένωσης, βλ. Leczykiewicz, D., Weatherill, St., «Private Law Relationships in EU Law», σε Leczykiewicz, D., Weatherill, St. (επιμ.), *The Involvement of EU Law in Private Law Relationships*, Hart Publishing, Oxford και Portland, Oregon, 2013, σ. 1 έως 8, σε σ. 3 έως 5.

7 Βλ. κανονισμό (ΕΕ) 531/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2012, για την περιαγωγή σε δημόσια δίκτυα κινητών επικοινωνιών εντός της Ένωσης (ΕΕ 2012, L 172, σ. 10).

8 Προφανώς η Ένωση έχει νομοθετήσει επίσης, προς τον σκοπό της εναρμόνισης, για διάφορες πτυχές του ιδιωτικού δικαίου, ήτοι σε εξ ορισμού οριζόντιες καταστάσεις (π.χ. εμπορικοί αντιπρόσωποι, ευθύνη του παραγωγού, ασφάλεια και προστασία του καταναλωτή εν γένει). Ωστόσο, μολονότι και στις περιπτώσεις αυτές ο απώτερος σκοπός μπορεί να είναι η εγκαθίδρυση της εσωτερικής αγοράς [βλ., λεπτομερώς, Müller-Graff, P.-Chr., «Allgemeines Gemeinschaftsprivatrecht», σε Gebauer, M., και Teichmann, Chr. (επιμ.), *Europäisches Privat- und Unternehmensrecht (Enzyklopädie Europarecht, Band 6)*, Nomos, Baden-Baden, 2014, σ. 69 έως 151, σε σημεία 43 επ.], εντούτοις τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν δεν είναι τα ίδια. Στις εν λόγω περιπτώσεις, ο νομοθέτης δεν μεταφέρει απλώς τις ίδιες έννοιες οι οποίες χρησιμοποιούνται συνήθως προκειμένου για θεμελιώδεις ελευθερίες.

9 1η Ιανουαρίου 2002.

10 Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 2001, σχετικά με τις διασυνοριακές πληρωμές σε ευρώ (ΕΕ 2001, L 344, σ. 13).

11 Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Σεπτεμβρίου 2009, για τις διασυνοριακές πληρωμές στην Κοινότητα και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2560/2001 (ΕΕ 2009, L 266, σ. 11).

12 Κανονισμός (ΕΕ) 260/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Μαρτίου 2012, σχετικά με την καθιέρωση τεχνικών απαιτήσεων και επιχειρηματικών κανόνων για τις μεταφορές πίστωσης και τις άμεσες χρεώσεις σε ευρώ και με την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 924/2009 (ΕΕ 2012, L 94, σ. 22), όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΕ) 248/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014 (ΕΕ 2014, L 84, σ. 1) (στο εξής: κανονισμός 260/2012).

Το νομικό πλαίσιο

7. Το άρθρο 1 του κανονισμού 260/2012, με τίτλο «Αντικείμενο και πεδίο εφαρμογής», ορίζει τα ακόλουθα:

«1. Με τον παρόντα κανονισμό θεσπίζονται κανόνες για τις πράξεις μεταφοράς πίστωσης και άμεσης χρέωσης σε ευρώ εντός της Ένωσης σε περίπτωση που τόσο ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών (“πάροχος ΥΠ”) του πληρωτή, όσο και ο πάροχος ΥΠ του δικαιούχου, βρίσκονται εντός της Ένωσης ή σε περίπτωση που ο μόνος πάροχος ΥΠ που εμπλέκεται στην πράξη πληρωμής βρίσκεται στην Ένωση.

2. Ο παρών κανονισμός δεν εφαρμόζεται:

- α) σε πράξεις πληρωμής που πραγματοποιούνται μεταξύ και εντός παρόχων ΥΠ, περιλαμβανομένων των αντιπροσώπων ή υποκαταστημάτων τους, για λογαριασμό των ιδίων·
- β) σε πράξεις πληρωμής που διεκπεραιώνονται και εκκαθαρίζονται μέσω συστημάτων πληρωμών μεγάλων ποσών, αποκλεισμένων των πράξεων πληρωμών άμεσης χρέωσης για τις οποίες πληρωτής δεν έχει ζητήσει ρητά τη δρομολόγηση μέσω συστήματος πληρωμής μεγάλων ποσών·
- γ) σε πράξεις πληρωμής μέσω κάρτας πληρωμών ή ανάλογου μέσου, συμπεριλαμβανομένων των αναλήψεων μετρητών από λογαριασμό πληρωμών, εκτός εάν η κάρτα πληρωμών ή το ανάλογο μέσο χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για την παραγωγή της πληροφορίας που απαιτείται για την απευθείας μεταφορά πίστωσης ή άμεση χρέωση προς και από λογαριασμό πληρωμών που αναγνωρίζεται με BBAN ή με IBAN·
- δ) σε πράξεις πληρωμής με οποιαδήποτε τηλεπικοινωνιακή, ψηφιακή ή ηλεκτρονική συσκευή, εάν οι εν λόγω πράξεις πληρωμής δεν συνεπάγονται μεταφορά πίστωσης ή άμεση χρέωση προς και από λογαριασμό πληρωμών που αναγνωρίζεται με BBAN ή IBAN·
- ε) σε πράξεις υπηρεσιών εμβασμάτων, όπως καθορίζονται στο άρθρο 4 σημείο 13 της οδηγίας 2007/64/EK ^[13].
- στ) σε πράξεις πληρωμής κατά τις οποίες μεταβιβάζεται ηλεκτρονικό χρήμα, όπως αυτό ορίζεται στο άρθρο 2 σημείο 2 της οδηγίας 2009/110/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Σεπτεμβρίου 2009, για την ανάληψη, άσκηση και προληπτική εποπτεία της δραστηριότητας ιδρύματος ηλεκτρονικού χρήματος¹⁴, εκτός εάν οι εν λόγω πράξεις συνεπάγονται μεταφορά πίστωσης ή άμεση χρέωση προς και από λογαριασμό πληρωμών που αναγνωρίζεται με BBAN ή IBAN.

3. Όταν τα καθεστώτα πληρωμών βασίζονται σε πράξεις πληρωμής με μεταφορά πίστωσης ή άμεση χρέωση, αλλά διαθέτουν επιπρόσθετα προαιρετικά χαρακτηριστικά ή υπηρεσίες, ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται μόνο στις μεταφορές πίστωσης ή άμεσες χρεώσεις στις οποίες βασίζονται τα εν λόγω καθεστώτα.»

13 Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Νοεμβρίου 2007, για τις υπηρεσίες πληρωμών στην εσωτερική αγορά, την τροποποίηση των οδηγιών 97/7/EK, 2002/65/EK, 2005/60/EK και 2006/48/EK, και την κατάργηση της οδηγίας 97/5/EK (ΕΕ 2007, L 319, σ. 1).

14 ΕΕ 2009, L 267, σ. 7.

8. Το άρθρο 2 του κανονισμού 260/2012, το οποίο φέρει τον τίτλο «Ορισμοί», προβλέπει τα εξής:

«Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

- 1) “μεταφορά πίστωσης”: η εθνική ή διασυνοριακή υπηρεσία πληρωμών για την πίστωση λογαριασμού πληρωμών του δικαιούχου με πράξη πληρωμής ή μια σειρά πράξεων πληρωμής από λογαριασμό πληρωμών του πληρωτή μέσω του παρόχου ΥΠ που τηρεί τον λογαριασμό αυτό, βάσει εντολής του πληρωτή·
- 2) “άμεση χρέωση”: η εθνική ή διασυνοριακή υπηρεσία πληρωμής για τη χρέωση λογαριασμού πληρωμών του πληρωτή, όταν η πράξη πληρωμής πραγματοποιείται με πρωτοβουλία του δικαιούχου βάσει της συναίνεσης του πληρωτή·
- 3) “πληρωτής”: το φυσικό ή νομικό πρόσωπο το οποίο διατηρεί λογαριασμό πληρωμών και επιτρέπει εντολή πληρωμής από αυτόν το λογαριασμό πληρωμών ή, εάν δεν υπάρχει λογαριασμός πληρωμών του πληρωτή, το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που δίνει τέτοια εντολή πληρωμής στον λογαριασμό πληρωμών του δικαιούχου·
- 4) “δικαιούχος”: το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που διατηρεί λογαριασμό πληρωμών και που είναι ο προοριζόμενος αποδέκτης των χρηματικών ποσών που αποτελούν αντικείμενο της πράξης πληρωμής·
- 5) “λογαριασμός πληρωμών”: ο λογαριασμός που διατηρείται στο όνομα ενός ή περισσότερων χρηστών υπηρεσιών πληρωμών και χρησιμοποιείται για την εκτέλεση των πράξεων πληρωμής·

[...]

- 21) “εντολή”: έκφραση της συναίνεσης και εξουσιοδότησης που παρέχεται από τον πληρωτή στον δικαιούχο και (άμεσα ή έμμεσα μέσω του δικαιούχου) στον πάροχο ΥΠ του πληρωτή για να έχει ο δικαιούχος τη δυνατότητα να κινήσει είσπραξη για χρέωση του προσδιοριζόμενου λογαριασμού πληρωμών του πληρωτή και για να έχει ο πάροχος ΥΠ του πληρωτή τη δυνατότητα να συμμορφωθεί προς τις οδηγίες αυτές·

[...]

- 26) “διασυνοριακή πράξη πληρωμής”: πράξη πληρωμής που δρομολογείται από έναν πληρωτή ή έναν δικαιούχο, όταν ο πάροχος ΥΠ του πληρωτή και ο πάροχος ΥΠ του δικαιούχου βρίσκονται σε διαφορετικά κράτη μέλη·
- 27) “εθνική πράξη πληρωμής”: πράξη πληρωμής που δρομολογείται από έναν πληρωτή ή έναν δικαιούχο, όταν ο πάροχος ΥΠ του πληρωτή και ο πάροχος ΥΠ του δικαιούχου βρίσκονται στο ίδιο κράτος μέλος·

[...]».

9. Το άρθρο 3 του κανονισμού 260/2012 φέρει τον τίτλο «Προσβασιμότητα» και ορίζει τα εξής:

«1. Ο πάροχος ΥΠ ενός πληρωτή που είναι προσβάσιμος για εθνικές πράξεις μεταφοράς πίστωσης στο πλαίσιο ενός καθεστώτος πληρωμών, είναι προσβάσιμος, σύμφωνα με τους κανόνες ενός πανενωσιακού καθεστώτος πληρωμών, για μεταφορές πίστωσης τις οποίες δρομολογεί ένας πληρωτής μέσω παρόχου ΥΠ που βρίσκεται σε οποιοδήποτε κράτος μέλος.

2. Ο πάροχος ΥΠ ενός πληρωτή που είναι προσβάσιμος για εθνικές πράξεις άμεσης χρέωσης στο πλαίσιο ενός καθεστώτος πληρωμών, είναι προσβάσιμος, σύμφωνα με τους κανόνες ενός πανενωσιακού καθεστώτος πληρωμών, για άμεσες χρεώσεις τις οποίες δρομολογεί ένας δικαιούχος μέσω παρόχου ΥΠ που βρίσκεται σε οποιοδήποτε κράτος μέλος.

3. Η παράγραφος 2 εφαρμόζεται μόνο στις πράξεις άμεσης χρέωσης που διατίθενται στους καταναλωτές ως πληρωτές στο πλαίσιο του καθεστώτος πληρωμών.»

10. Το άρθρο 9 του κανονισμού 260/2012, με τίτλο «Προσβασιμότητα των πληρωμών», ορίζει:

«1. Ο πληρωτής που προβαίνει σε μεταφορά πίστωσης προς δικαιούχο ο οποίος διατηρεί λογαριασμό πληρωμών εντός της Ένωσης δεν προσδιορίζει το κράτος μέλος στο οποίο πρέπει να βρίσκεται ο λογαριασμός πληρωμών, υπό την προϋπόθεση ότι ο εν λόγω λογαριασμός πληρωμών είναι προσβάσιμος σύμφωνα με το άρθρο 3.

2. Ο δικαιούχος που δέχεται μεταφορά ή χρησιμοποιεί άμεση χρέωση για τη λήψη χρηματικών ποσών από πληρωτή ο οποίος διατηρεί λογαριασμό πληρωμών εντός της Ένωσης δεν προσδιορίζει το κράτος μέλος στο οποίο πρέπει να βρίσκεται ο εν λόγω λογαριασμός πληρωμών, υπό την προϋπόθεση ότι ο λογαριασμός πληρωμών είναι προσβάσιμος σύμφωνα με το άρθρο 3.»

11. Το άρθρο 77 της οδηγίας (ΕΕ) 2015/2366¹⁵, με τίτλο «Αιτήσεις επιστροφής χρηματικών ποσών για πράξεις πληρωμής των οποίων η έναρξη διενεργείται από δικαιούχο ή μέσω αυτού», ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε ο πληρωτής να μπορεί να ζητήσει την επιστροφή των χρημάτων που αναφέρεται στο άρθρο 76 και η οποία αντιστοιχεί σε εγκεκριμένη πράξη πληρωμής η οποία κινήθηκε από δικαιούχο ή μέσω αυτού, εντός οκτώ εβδομάδων από την ημερομηνία χρέωσης των χρηματικών ποσών.»

12. Ο κανονισμός (ΕΕ) 2018/302¹⁶, ο οποίος εφαρμόζεται από την 3η Δεκεμβρίου 2018, στο άρθρο 5, με τίτλο «Μη διακριτική μεταχείριση για λόγους που σχετίζονται με τις πληρωμές», ορίζει τα ακόλουθα:

«1. Ο εμπορευόμενος δεν εφαρμόζει μεταξύ των μέσων πληρωμής που αποδέχεται, για λόγους που σχετίζονται με την ιθαγένεια, τον τόπο διαμονής ή προσωρινής διαμονής ή τον τόπο εγκατάστασης του πελάτη, την τοποθεσία του λογαριασμού πληρωμών, τον τόπο εγκατάστασης του παρόχου υπηρεσιών πληρωμών ή τον τόπο έκδοσης του μέσου πληρωμών εντός της Ένωσης, διαφορετικές προϋποθέσεις για μια πράξη πληρωμής, όταν:

α) η πράξη πληρωμής γίνεται με ηλεκτρονική συναλλαγή μέσω μεταφοράς πίστωσης, άμεσης χρέωσης ή μέσου πληρωμής με κάρτα του ίδιου εμπορικού σήματος πληρωμής και της ίδιας κατηγορίας·

β) οι απαιτήσεις εξακρίβωσης ταυτότητας εκπληρώνονται σύμφωνα με την οδηγία (ΕΕ) 2015/2366· και

γ) η πράξη πληρωμής γίνεται σε νόμισμα που δέχεται ο εμπορευόμενος.

¹⁵ Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2015, σχετικά με υπηρεσίες πληρωμών στην εσωτερική αγορά, την τροποποίηση των οδηγιών 2002/65/ΕΚ, 2009/110/ΕΚ και 2013/36/ΕΕ και του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1093/2010 και την κατάργηση της οδηγίας 2007/64/ΕΚ (ΕΕ 2015, L 337, σ. 35).

¹⁶ Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Φεβρουαρίου 2018, για την αντιμετώπιση του αδικαιολόγητου γεωγραφικού αποκλεισμού και άλλων μορφών διακριτικής μεταχείρισης με βάση την ιθαγένεια, τον τόπο διαμονής ή τον τόπο εγκατάστασης των πελατών εντός της εσωτερικής αγοράς και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 2006/2004 και (ΕΕ) 2017/2394 και της οδηγίας 2009/22/ΕΚ (ΕΕ 2018, L 601, σ. 1).

2. Εφόσον αντικειμενικώς δικαιολογείται, η απαγόρευση της παραγράφου 1 δεν εμποδίζει τον εμπορευόμενο να καθυστερήσει την παράδοση των αγαθών ή την παροχή της υπηρεσίας, έως ότου λάβει επιβεβαίωση ότι η πράξη πληρωμής έχει δρομολογηθεί ορθά.

3. Η απαγόρευση της παραγράφου 1 δεν εμποδίζει τον εμπορευόμενο να ζητήσει επιβαρύνσεις για τη χρήση μέσου πληρωμής με κάρτα για το οποίο οι διατραπεζικές προμήθειες δεν ρυθμίζονται βάσει του κεφαλαίου II του κανονισμού (ΕΕ) 2015/751¹⁷ και για τις υπηρεσίες πληρωμών για τις οποίες δεν ισχύει ο κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 260/2012, εκτός εάν η απαγόρευση ή ο περιορισμός του δικαιώματος να ζητείται επιβάρυνση για τη χρήση μέσων πληρωμών σύμφωνα με το άρθρο 62 παράγραφος 5 της οδηγίας (ΕΕ) 2015/2366 έχει ενσωματωθεί στο δίκαιο του κράτους μέλους στο οποίο υπόκεινται οι δραστηριότητες του εμπορευόμενου. Αυτές οι επιβαρύνσεις δεν υπερβαίνουν τα άμεσα έξοδα που επιβαρύνουν τον εμπορευόμενο για τη χρήση του μέσου πληρωμών.»

Τα πραγματικά περιστατικά, η διαδικασία και το προδικαστικό ερώτημα

13. Η ενάγουσα της κύριας δίκης, Verein für Konsumenteninformation (ένωση για την ενημέρωση των καταναλωτών), νομιμοποιείται να ασκήσει αγωγή για την προστασία των καταναλωτών, σύμφωνα με το αυστριακό δίκαιο.

14. Η εναγόμενη της κύριας δίκης, Deutsche Bahn, είναι επιχείρηση σιδηροδρομικών μεταφορών με έδρα τη Γερμανία, η οποία, μεταξύ άλλων, προσφέρει σε Αυστριακούς πελάτες τη δυνατότητα κράτησης σιδηροδρομικών εισιτηρίων μέσω διαδικτύου. Προς τον σκοπό αυτό συνάπτει με τους καταναλωτές συμβάσεις βάσει των όρων μεταφοράς που εφαρμόζει. Οι όροι αυτοί περιλαμβάνουν ρήτρα σύμφωνα με την οποία οι κρατήσεις εισιτηρίων μέσω του διαδικτύου μπορούν να εξοφληθούν, συγκεκριμένα, μέσω πιστωτικής κάρτας, μέσω διαδικασίας άμεσης τραπεζικής μεταφοράς ή μέσω της διαδικασίας άμεσης χρέωσης του ενιαίου χώρου πληρωμών σε ευρώ (ΕΧΠΕ), η τελευταία περιορίζεται, ωστόσο, στους πελάτες με κατοικία στη Γερμανία. Επιπλέον, για την ενεργοποίηση της διαδικασίας άμεσης χρέωσης ΕΧΠΕ απαιτείται κατά τη διαδικασία εγγραφής η συγκατάθεση για τη διενέργεια ελέγχου φερεγγυότητας.

15. Η Verein für Konsumenteninformation άσκησε αγωγή για παράλειψη ενώπιον του Handelsgericht Wien (εμποροδικείο Βιέννης, Αυστρία), με την οποία ζητούσε να υποχρεωθεί η Deutsche Bahn κατά τις συναλλαγές της με τους καταναλωτές να παραλείπει την εν λόγω ρήτρα, λόγω αντίθεσης στο άρθρο 9, παράγραφος 2, του κανονισμού 260/2012, δεδομένου ότι ο καταναλωτής διατηρεί κατά κανόνα λογαριασμό πληρωμών σε τράπεζα εγκατεστημένη στο κράτος μέλος της κατοικίας του.

16. Με απόφαση της 13ης Ιουλίου 2016, το Handelsgericht Wien (εμποροδικείο Βιέννης, Αυστρία) έκανε δεκτή την αγωγή της Verein für Konsumenteninformation όσον αφορά τους καταναλωτές με κατοικία στην Αυστρία, κρίνοντας ότι η επίδικη ρήτρα αντίκειται στο άρθρο 9, παράγραφος 2, του κανονισμού 260/2012.

17. Με απόφαση της 14ης Μαρτίου 2017, που εκδόθηκε επί εφέσεως, το Oberlandesgericht Wien (εφετείο Βιέννης, Αυστρία) εξαφάνισε την παραπάνω απόφαση και απέρριψε την αγωγή της Verein für Konsumenteninformation, κρίνοντας ότι, καίτοι το άρθρο 9, παράγραφος 2, του κανονισμού 260/2012 απαιτεί ο πληρωτής και ο δικαιούχος να διαθέτουν μόνον έναν λογαριασμό πληρωμών για τη διενέργεια τόσο εθνικών όσο και διασυνοριακών συναλλαγών μέσω του συστήματος άμεσης χρέωσης ΕΧΠΕ, εντούτοις ο εν λόγω κανονισμός δεν υποχρεώνει τον δικαιούχο να αποδέχεται σε κάθε περίπτωση συγκεκριμένα μέσα πληρωμής του ΕΧΠΕ στις εμπορικές του συναλλαγές με τους καταναλωτές.

¹⁷ Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2015, σχετικά με τις διατραπεζικές προμήθειες για πράξεις πληρωμών με κάρτες (ΕΕ 2015, L 123, σ. 1).

18. Κρίνοντας επί αναίρεσως που άσκησε η Verein für Konsumenteninformation κατά της ως άνω αποφάσεως, το Oberster Gerichtshof (Ανώτατο Δικαστήριο) εξέφρασε την άποψη ότι το άρθρο 9, παράγραφος 2, του κανονισμού 260/2012, απαγορεύοντας στους πληρωτές και στους δικαιούχους να απαιτούν να τηρείται ο λογαριασμός του αντισυμβαλλομένου σε συγκεκριμένο κράτος μέλος, δεν απευθύνεται στον πάροχο υπηρεσιών πληρωμής, αλλά εφαρμόζεται στη σχέση μεταξύ του δικαιούχου και του πληρωτή και, κατ' αυτόν τον τρόπο, τους προστατεύει. Μολονότι είναι αληθές ότι η διάταξη αυτή, ερμηνευόμενη κατά γράμμα, απαγορεύει μόνον να χρησιμοποιείται ως κριτήριο η τοποθεσία του λογαριασμού πληρωμών του πληρωτή, εντούτοις η απαίτηση ο πληρωτής που πληρώνει μέσω άμεσης χρέωσης να έχει την κατοικία του στο ίδιο κράτος μέλος με τον δικαιούχο μπορεί να επηρεάσει την εν λόγω διάταξη, δεδομένου ότι ο λογαριασμός του πληρωτή κατά κανόνα βρίσκεται στον κράτος μέλος της κατοικίας του.

19. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Oberster Gerichtshof (Ανώτατο Δικαστήριο) με διάταξη της 20ής Δεκεμβρίου 2017, η οποία παρελήφθη από το Δικαστήριο την 17η Ιανουαρίου 2018, αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Πρέπει το άρθρο 9, παράγραφος 2, του κανονισμού 260/2012 να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι απαγορεύεται στον δικαιούχο να εξαρτά την πληρωμή με τη διαδικασία της άμεσης χρέωσης ΕΧΠΕ από την προϋπόθεση να έχει ο πληρωτής την κατοικία του στο κράτος μέλος, στο οποίο έχει και ο δικαιούχος την (κατοικία) έδρα του, όταν η πληρωμή επιτρέπεται και με άλλο τρόπο, όπως για παράδειγμα με πιστωτική κάρτα;»

20. Οι διάδικοι της κύριας δίκης και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπέβαλαν γραπτές παρατηρήσεις, ενώ ανέπτυξαν και προφορικά τους ισχυρισμούς τους κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση την 30ή Ιανουαρίου 2019.

Ανάλυση

21. Το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν το άρθρο 9, παράγραφος 2, του κανονισμού 260/2012, έχει την έννοια ότι ο δικαιούχος απαγορεύεται να εξαρτά την πληρωμή που γίνεται με τη διαδικασία της άμεσης χρέωσης ΕΧΠΕ από την προϋπόθεση να έχει ο πληρωτής την κατοικία του στο κράτος μέλος στο οποίο έχει την έδρα (κατοικία) του και ο δικαιούχος.

22. Η Verein für Konsumenteninformation υποστηρίζει ότι το άρθρο 9, παράγραφος 2, του κανονισμού 260/2012 απαγορεύει στον δικαιούχο να εξαρτά την αποδοχή των πληρωμών που γίνονται μέσω της διαδικασίας άμεσης χρέωσης ΕΧΠΕ από την προϋπόθεση να έχει ο πληρωτής την κατοικία του στο κράτος μέλος στο οποίο έχει και ο δικαιούχος την έδρα ή την κατοικία του, ακόμη και όταν η πληρωμή επιτρέπεται να γίνει και με άλλο τρόπο, όπως για παράδειγμα με πιστωτική κάρτα. Η Επιτροπή συμμαρτίζει την άποψη αυτή.

23. Η Deutsche Bahn διαφωνεί με αυτή την άποψη. Υποστηρίζει ότι, μολονότι το άρθρο 9, παράγραφος 2, του εν λόγω κανονισμού διέπει τη σχέση μεταξύ πληρωτή και δικαιούχου, εντούτοις ούτε υποχρεώνει τον δικαιούχο να προσφέρει τη δυνατότητα πληρωμής με τη διαδικασία άμεσης χρέωσης ούτε του απαγορεύει να θέτει προϋποθέσεις στον πληρωτή για τη χρήση της διαδικασίας άμεσης χρέωσης. Ειδικότερα, η διάταξη αυτή δεν υποχρεώνει τους δικαιούχους που επιθυμούν να προσφέρουν τη διαδικασία άμεσης χρέωσης είτε να την προσφέρουν στο σύνολο των πελατών τους είτε να μην την προσφέρουν καθόλου. Πράγματι, από την εν λόγω διάταξη προκύπτει σαφώς ότι η χρήση της διαδικασίας άμεσης χρέωσης απαιτεί σχετική συμφωνία μεταξύ των συμβαλλομένων. Μόνον στην περίπτωση αυτή θα ήταν δυνατό να απαγορευθεί στον δικαιούχο να απαιτεί να βρίσκεται ο λογαριασμός πληρωμών που χρησιμοποιείται για την άμεση χρέωση σε συγκεκριμένο κράτος μέλος.

Το άρθρο 9, παράγραφος 2, του κανονισμού 260/2012 – Υποχρεώσεις του δικαιούχου πληρωμής

24. Κατά το άρθρο 9, παράγραφος 2, του κανονισμού 260/2012, «ο δικαιούχος που δέχεται μεταφορά ή χρησιμοποιεί άμεση χρέωση για τη λήψη χρηματικών ποσών από πληρωτή ο οποίος διατηρεί λογαριασμό πληρωμών εντός της Ένωσης δεν προσδιορίζει το κράτος μέλος στο οποίο πρέπει να βρίσκεται ο εν λόγω λογαριασμός πληρωμών, υπό την προϋπόθεση ότι ο λογαριασμός πληρωμών είναι προσβάσιμος σύμφωνα με το άρθρο 3 [του ίδιου κανονισμού]».

25. Οι νομικοί ορισμοί των βασικών όρων της εν λόγω διάταξης δίνονται στο άρθρο 2 του ίδιου κανονισμού. Συγκεκριμένα, μεταφορά πίστωσης είναι η υπηρεσία πληρωμών για την πίστωση λογαριασμού πληρωμών του δικαιούχου με πράξη πληρωμής από λογαριασμό πληρωμών του πληρωτή μέσω του παρόχου υπηρεσιών πληρωμής που τηρεί τον λογαριασμό αυτό, βάσει εντολής του πληρωτή¹⁸. Άμεση χρέωση είναι η υπηρεσία πληρωμής για τη χρέωση λογαριασμού πληρωμών του πληρωτή, όταν η πράξη πληρωμής πραγματοποιείται με πρωτοβουλία του δικαιούχου βάσει της συναίνεσης του πληρωτή.

26. Θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι, βάσει του γράμματος και μόνο του άρθρου 9, παράγραφος 2, του κανονισμού 260/2012, η Deutsche Bahn δεν ενήργησε παρανόμως. Πράγματι, η Deutsche Bahn δεν απαιτεί από τους πελάτες που επιθυμούν να κάνουν χρήση της διαδικασίας άμεσης χρέωσης να έχουν τον λογαριασμό πληρωμών τους σε κάποιο συγκεκριμένο κράτος μέλος.

27. Ωστόσο, το ζήτημα δεν είναι τόσο απλό. Όπως θα καταδείξω, υπάρχουν σοβαροί λόγοι σχετιζόμενοι με τους σκοπούς του εν λόγω κανονισμού και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται¹⁹ οι οποίοι υποδεικνύουν διαφορετική ερμηνεία του άρθρου 9, παράγραφος 2, του κανονισμού 260/2012.

28. Ο κανονισμός 260/2012 θεσπίστηκε ως μέρος του σχεδίου δημιουργίας του ενιαίου χώρου πληρωμών σε ευρώ (ΕΧΠΕ), για την καθιέρωση κοινών υπηρεσιών πληρωμών σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση, προκειμένου να αντικατασταθούν οι υφιστάμενες εθνικές υπηρεσίες πληρωμών για τις πληρωμές σε ευρώ. Για την επίτευξη ολοκληρωμένης μετάβασης σε πανευρωπαϊκές μεταφορές πίστωσης και άμεσες χρεώσεις σε ευρώ, ο εν λόγω κανονισμός καθιερώνει τεχνικές απαιτήσεις και επιχειρησιακούς κανόνες προς το σκοπό της εγκαθίδρυσης ενιαίας αγοράς για τις ηλεκτρονικές πληρωμές «χωρίς καμία διάκριση μεταξύ των εθνικών και διασυνοριακών πληρωμών»²⁰. Οι απαιτήσεις αυτές θα πρέπει να ισχύουν για τις πληρωμές του ΕΧΠΕ, τόσο διασυνοριακές όσο και εθνικές, με τους ίδιους βασικούς όρους και σύμφωνα με τα ίδια δικαιώματα και υποχρεώσεις, «ασχέτως του τόπου των πληρωμών αυτών στο εσωτερικό της Ένωσης»²¹.

29. Μολονότι ο κανονισμός 260/2012 έχει ως βασικό σκοπό την καθιέρωση τεχνικών απαιτήσεων και επιχειρησιακών κανόνων για τις μεταφορές πίστωσης και τις άμεσες χρεώσεις, προς το σκοπό της δημιουργίας κοινών υπηρεσιών πληρωμών στην Ευρωπαϊκή Ένωση, πράγμα που σημαίνει ότι αφορά κυρίως τους δικαιούχους, εντούτοις ο εν λόγω κανονισμός λαμβάνει επίσης υπόψη τους πληρωτές και ειδικότερα, ως ένα βαθμό, τη σχέση μεταξύ δικαιούχου και πληρωτή. Από αυτή την άποψη, το

18 Βλ. άρθρο 2, σημείο 1, του κανονισμού 260/2016.

19 Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, προκειμένου να ερμηνευθεί διάταξη του δικαίου της Ένωσης, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όχι μόνον το γράμμα της, αλλά και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται και οι σκοποί που επιδιώκονται με τη ρύθμιση της οποίας αποτελεί μέρος και ιδίως το ιστορικό θεσπίσεως της ρυθμίσεως αυτής· πρβλ., επί παραδείγματι, απόφαση της 17ης Απριλίου 2018, Egenberger (C-414/16, EU:C:2018:257, σκέψη 44 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

20 Βλ. αιτιολογική σκέψη 1 του κανονισμού 260/2012.

21 Βλ. αιτιολογική σκέψη 1 του κανονισμού 260/2012.

άρθρο 9, παράγραφος 2, του κανονισμού 260/2012, το οποίο συνιστά, τρόπον τινά, aliud στο σύστημα του εν λόγω κανονισμού, έχει εφαρμογή ειδικώς στην ως άνω σχέση μεταξύ δικαιούχου και πληρωτή²². Συναφώς, η σημασία ενός υψηλού επιπέδου προστασίας των πληρωτών, ιδίως επί συναλλαγών άμεσης χρέωσης, υπογραμμίζεται στην εισαγωγή του εν λόγω κανονισμού²³.

30. Είναι γεγονός ότι στη συντριπτική πλειονότητα των περιπτώσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ο τόπος κατοικίας ενός προσώπου αντιστοιχεί στον λογαριασμό πληρωμών του. Τούτο φαίνεται τόσο αυτονόητο, ώστε να μην χρειάζεται περαιτέρω απόδειξη ή στοιχεία. Συνεπώς, η απαίτηση να είναι ο πληρωτής κάτοικος συγκεκριμένου κράτους μέλους ισοδυναμεί με τον καθορισμό του κράτους μέλους στο οποίο πρέπει να βρίσκεται ο λογαριασμός πληρωμών του. Εξάλλου, όπως ορθώς τονίζεται από τη Verein für Konsumenteninformation, το να απαιτείται από τον καταναλωτή να έχει κατοικία στη Γερμανία, ως προϋπόθεση για την πληρωμή με άμεση χρέωση, οδηγεί σε ακόμη σοβαρότερο περιορισμό από ό,τι το (απλό) άνοιγμα λογαριασμού πληρωμών στη Γερμανία.

31. Κατά συνέπεια, φαίνεται ότι η πρακτική της Deutsche Bahn αντιβαίνει στο άρθρο 9, παράγραφος 2, του κανονισμού 260/2012.

32. Ωστόσο, η Deutsche Bahn επικαλείται δύο επιχειρήματα προκειμένου να δικαιολογήσει την πρακτική της. Πρώτον, η εταιρία ισχυρίζεται ότι πρέπει να ληφθούν υπόψη οι διατάξεις και το πνεύμα του κανονισμού 2018/302. Δεύτερον, η Deutsche Bahn θεωρεί την πρακτική της δικαιολογημένη εξαιτίας της προβαλλόμενης ανάγκης της για διενέργεια πιστωτικών ελέγχων. Θα εξετάσω διαδοχικά τα δύο αυτά επιχειρήματα.

Ο κανονισμός 2018/302

33. Η Deutsche Bahn γνωρίζει πολύ καλά ότι ο κανονισμός 2018/302 δεν εφαρμόζεται στην ένδικη διαφορά.

34. Ο εν λόγω κανονισμός εφαρμόζεται από την 3η Δεκεμβρίου 2018²⁴, ως εκ τούτου δεν έχει εφαρμογή στην ένδικη διαδικασία *ratione temporis*. Δεν εφαρμόζεται επίσης *ratione materiae*, δεδομένου ότι, βάσει του άρθρου 1, παράγραφος 3, του εν λόγω κανονισμού, σε συνδυασμό με το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο δ', της οδηγίας 2006/123, ο κανονισμός αυτός δεν καταλαμβάνει τις υπηρεσίες μεταφορών. Επιπλέον, η αιτιολογική σκέψη 9 του κανονισμού 2018/302 αναγνωρίζει ότι διακριτική μεταχείριση μπορεί επίσης να προκύψει σε σχέση με υπηρεσίες στον τομέα των μεταφορών, ιδίως στις πωλήσεις εισιτηρίων για τη μεταφορά επιβατών. Η εν λόγω αιτιολογική σκέψη υποδεικνύει συναφώς τέσσερις κανονισμούς που αφορούν τον τομέα των μεταφορών, εκ των οποίων οι τρεις περιέχουν διατάξεις που αποκλείουν ρητώς τις διακρίσεις με βάση την εθνικότητα ή τον τόπο κατοικίας όσον αφορά την πρόσβαση στις μεταφορές πρόκειται για τον κανονισμό (ΕΚ) 1008/2008²⁵,

22 Η διάταξη αυτή έχει μάλιστα χαρακτηριστεί από γερμανικό ανώτερο περιφερειακό δικαστήριο ως αποβλέπουσα στην προστασία του καταναλωτή. Βλ. Oberlandesgericht Karlsruhe, 20η Απριλίου 2018, 4 U 120/17, σημεία 10 επ., *MultiMedia und Recht (MMR)*, 2018, σ. 611.

23 Βλ. αιτιολογική σκέψη 32 του κανονισμού 260/2012, η οποία αναφέρεται επίσης σε «υψηλό επίπεδο προστασίας των καταναλωτών».

24 Βλ. άρθρο 11, παράγραφος 1, του κανονισμού 2018/302.

25 Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Σεπτεμβρίου 2008, σχετικά με κοινούς κανόνες εκμετάλλευσης των αεροπορικών γραμμών στην Κοινότητα (ΕΕ 2008, L 293, σ. 3). Βλ. άρθρο 23, παράγραφος 2: «Υπό την επιφύλαξη του άρθρου 16 παράγραφος 1, η πρόσβαση στους αεροπορικούς ναύλους και τα κόμιστρα για διαθέσιμες στο ευρύ κοινό υπηρεσίες αερομεταφορών από αερολιμένα ευρισκόμενο στο έδαφος κράτους μέλους στο οποίο εφαρμόζεται η συνθήκη παρέχονται χωρίς διακρίσεις ως προς την εθνικότητα ή τον τόπο διαμονής του πελάτη ή ως προς τον τόπο εγκατάστασης του πράκτορα του αερομεταφορέα ή άλλου πωλητή εισιτηρίων μέσα στην Κοινότητα». Η υπογράμμιση δική μου.

τον κανονισμό (ΕΕ) 1177/2010²⁶ και τον κανονισμό (ΕΕ) 181/2011²⁷. Ως προς τον τέταρτο κανονισμό, που είναι ο κανονισμός (ΕΚ) 1371/2007²⁸, ο οποίος αφορά τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των επιβατών σιδηροδρομικών γραμμών, η αιτιολογική σκέψη 9 του κανονισμού 2018/302 αναφέρει ότι «ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1371/2007 [...] πρόκειται να τροποποιηθεί για τον σκοπό αυτό στο εγγύς μέλλον».

35. Ωστόσο, η Deutsche Bahn είναι της άποψης ότι ο κανονισμός 2018/302 πρέπει να ληφθεί υπόψη για την ερμηνεία του άρθρου 9, παράγραφος 2, του κανονισμού Νο 260/2012, ώστε να αποφευχθούν τυχόν αντιφάσεις και ασυνέπειες στην εφαρμογή του παραγώγου δικαίου της Ένωσης.

36. Σε αυτό το πλαίσιο, η Deutsche Bahn ισχυρίζεται ότι το άρθρο 5 του κανονισμού 2018/302 περιλαμβάνει λεπτομερείς κανόνες σχετικά με το αν και σε ποιες περιπτώσεις επιτρέπεται η διακριτική μεταχείριση βάσει του τόπου κατοικίας. Κατά το άρθρο 5, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού, ο εμπορευόμενος, όσον αφορά τα μέσα πληρωμής που αποδέχεται, δεν εφαρμόζει, για λόγους που σχετίζονται, μεταξύ άλλων²⁹, με τον τόπο διαμονής του πελάτη, διαφορετικές προϋποθέσεις για μια πράξη πληρωμής, όταν η πράξη πληρωμής γίνεται με ηλεκτρονική συναλλαγή μέσω μεταφοράς πίστωσης, άμεσης χρέωσης ή μέσου πληρωμής με κάρτα του ίδιου εμπορικού σήματος πληρωμής και της ίδιας κατηγορίας³⁰ και οι απαιτήσεις εξακρίβωσης ταυτότητας εκπληρώνονται σύμφωνα με την οδηγία (ΕΕ) 2015/2366³¹. Η Deutsche Bahn υποστηρίζει ότι αυτές ακριβώς οι απαιτήσεις εξακρίβωσης³² δεν πληρούνται εν προκειμένω, με αποτέλεσμα να είναι δυνατή διακριτική μεταχείριση βάσει του τόπου κατοικίας.

37. Κατά την άποψη της Deutsche Bahn, εφόσον στην ένδικη διαφορά –στην υποθετική περίπτωση που αυτή θα ενέπιπτε εντός του πεδίου εφαρμογής του κανονισμού 2018/302– θα ήταν δυνατή η διακριτική μεταχείριση βάσει του τόπου κατοικίας σύμφωνα με το άρθρο 5 του εν λόγω κανονισμού, τέτοια διακριτική μεταχείριση θα έπρεπε να είναι επίσης δυνατή σύμφωνα με το άρθρο 9, παράγραφος 2, του κανονισμού 260/2012. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο θα πρέπει να ερμηνεύσει το άρθρο 9, παράγραφος 2, του κανονισμού 260/2012 κατά τέτοιον τρόπο, ώστε να επιτρέπει τη διάκριση βάσει του τόπου κατοικίας.

38. Προσωπικά δεν πείθομαι από την αναφορά στον κανονισμό 2018/302 –όπως και από πιθανές αρνητικές αναλογίες βάσει αυτού– για τους σκοπούς της ένδικης διαφοράς³³.

26 Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Νοεμβρίου 2010, για τα δικαιώματα των επιβατών στις θαλάσσιες και εσωτερικές πλωτές μεταφορές και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2006/2004 (ΕΕ 2010, L 334, σ. 1). Βλ. άρθρο 4, παράγραφος 2: «Υπό την επιφύλαξη κομίστρων κοινωνικού χαρακτήρα, οι όροι σύμβασης και τα κόμιστρα που εφαρμόζονται από τους μεταφορείς ή τους πωλητές εισιτηρίων προσφέρονται στο ευρύ κοινό χωρίς καμία άμεση ή έμμεση διάκριση λόγω της εθνικότητας του τελικού πελάτη ή λόγω του τόπου εγκατάστασης των μεταφορέων ή των πωλητών εισιτηρίων εντός της Ένωσης».

27 Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Φεβρουαρίου 2011, για τα δικαιώματα των επιβατών λεωφορείων και πούλμαν και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2006/2004 (ΕΕ 2011, L 55, σ. 1). Βλ. άρθρο 4, παράγραφος 2: «Υπό την επιφύλαξη κομίστρων κοινωνικού χαρακτήρα, οι όροι σύμβασης και τα κόμιστρα που εφαρμόζονται από τους μεταφορείς προσφέρονται στο ευρύ κοινό χωρίς καμία άμεση ή έμμεση διάκριση λόγω της εθνικότητας του τελικού πελάτη ή λόγω του τόπου εγκατάστασης των μεταφορέων ή των πωλητών εισιτηρίων εντός της Ένωσης».

28 Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2007, σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των επιβατών σιδηροδρομικών γραμμών (ΕΕ 2007, L 315, σ. 14).

29 Καθώς και για λόγους που σχετίζονται με την ιθαγένεια του πελάτη, τον τόπο εγκατάστασής του, την τοποθεσία του λογαριασμού πληρωμών, τον τόπο εγκατάστασης του παρόχου υπηρεσιών πληρωμών ή τον τόπο έκδοσης του μέσου πληρωμών εντός της Ένωσης.

30 Στοιχείο α'.

31 Στοιχείο β'. Καθώς και όταν η πράξη πληρωμής γίνεται σε νόμισμα που δέχεται ο εμπορευόμενος (στοιχείο γ').

32 Βλ. άρθρο 97 της οδηγίας 2015/2366.

33 Επισημαίνεται ότι, σε συνέχεια των γραπτών παρατηρήσεων της Deutsche Bahn, το Δικαστήριο, δυνάμει του άρθρου 61, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας, κάλεσε τους διαδίκους κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση να αναπτύξουν τις θέσεις τους σχετικά με το εάν ο κανονισμός 2018/302 σχετίζεται με την ένδικη διαφορά. Προσωπικά το βρήκα διαφωτιστικό, καθώς με το πέρας της επ' ακροατηρίου συζήτησής είχα πλέον διαμορφώσει την πεποίθησή ότι στο πλαίσιο της ένδικης διαφοράς δεν πρέπει να ληφθεί υπόψη ο εν λόγω κανονισμός.

39. Ο κανονισμός 2018/302 αποτελεί παράδειγμα περίπτωσης όπου ο νομοθέτης της Ένωσης έχει θέσει πιο συγκεκριμένα κριτήρια καθορισμού των όρων υπό τους οποίους απαγορεύεται η άνιση μεταχείριση βάσει του τόπου κατοικίας του πληρωτή (ή, με άλλα λόγια, του πότε επιτρέπεται η άνιση μεταχείριση). Το πλαίσιο αυτό ισχύει εντός του πεδίου εφαρμογής του κανονισμού 2018/302 και μόνον. Σχετίζεται με τις ιδιαιτερότητες του γεωγραφικού αποκλεισμού, οι οποίες είναι εντελώς διαφορετικές από εκείνες των πληρωμών άμεσης χρέωσης. Αν ο νομοθέτης της Ένωσης επιθυμούσε να καθιερώσει τα ίδια κριτήρια για τις πληρωμές άμεσης χρέωσης του ΕΧΠΕ εντός του πεδίου εφαρμογής του κανονισμού 260/2012, είχε κάθε ευχέρεια να το πράξει. Ωστόσο, ελλείψει σαφούς παραπομπής του εν λόγω κανονισμού σε άλλα κείμενα, όπως ο κανονισμός 2018/302, θα ήταν δύσκολο να γίνει «μεταφύτευση» των εννοιών –πόσο μάλλον στην περίπτωση οριζόντιας σχέσης μεταξύ δύο ιδιωτών. Σε μια τέτοια περίπτωση θα μπορούσε να θεωρηθεί ακόμη πιο βάσιμη η υπόθεση ότι ο νομοθέτης της Ένωσης έλαβε υπόψη και στάθμισε όλα τα συμφέροντα και δεν συντρέχει λόγος κάτι τέτοιο να αμφισβητηθεί.

40. Εν κατακλείδι, συνεπώς, ο κανονισμός 2018/302 δεν πρέπει να ληφθεί υπόψη για την ερμηνεία του άρθρου 9, παράγραφος 2, του κανονισμού 260/2012, όπως υποστηρίζει η Deutsche Bahn. Οι αναφορές στο κανονισμό 2018/302 και οι υποτιθέμενες αναλογίες μάλλον προκαλούν σύγχυση παρά πείθουν.

Εξαιρέσεις στις υποχρεώσεις του δικαιούχου πληρωμής

41. Τέλος, θα ήθελα να εξετάσω το ζήτημα κατά πόσον θα μπορούσε ενδεχομένως να δικαιολογηθεί ο περιορισμός της ελευθερίας των πληρωμών, ο οποίος απαγορεύεται βάσει του άρθρου 9, παράγραφος 2, του κανονισμού 260/2012, με άλλα λόγια αν είναι δυνατόν μια επιχείρηση να αποκλίνει από τις απαιτήσεις του άρθρου 9, παράγραφος 2, του κανονισμού 260/2012.

42. Η Deutsche Bahn τονίζει ότι στις πληρωμές άμεσης χρέωσης, υφίσταται κίνδυνος κατάχρησης και μη πληρωμής. Ο κίνδυνος αυτός υποστηρίζεται ότι είναι υψηλός σε περίπτωση που, όπως στην κύρια δίκη, η εντολή ΕΧΠΕ δίδεται απευθείας από τον πελάτη στον δικαιούχο, χωρίς τη μεσολάβηση των παρόχων υπηρεσιών πληρωμής του πελάτη ή του δικαιούχου. Πράγματι, στις άλλες μεθόδους πληρωμής, ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμής θα δεχόταν την πληρωμή του πελάτη μόνον σε περίπτωση θετικής πρόβλεψης πληρωμής. Αντιθέτως, στην πληρωμή άμεσης χρέωσης, ο ίδιος ο δικαιούχος πρέπει να αξιολογήσει τον κίνδυνο μη πληρωμής του πελάτη. Ο δικαιούχος εκπληρώνει πρώτος τις υποχρεώσεις του, με την έκδοση του εισιτηρίου. Ως εκ τούτου, ο δικαιούχος φέρει τον κίνδυνο της μη πληρωμής εκ μέρους του πληρωτή.

43. Κατά συνέπεια, η Deutsche Bahn θεωρεί απαραίτητο να είναι σε θέση να διενεργεί έλεγχο φερεγγυότητας. Οι εταιρίες που παρέχουν τέτοιες υπηρεσίες ελέγχου φερεγγυότητας κατά κανόνα το πράττουν σε εθνική βάση. Η Deutsche Bahn τονίζει ότι δεν είναι δυνατή η διενέργεια κατάλληλου ελέγχου φερεγγυότητας υπό τις ίδιες προϋποθέσεις σε όλα τα κράτη εντός του ΕΧΠΕ. Ο έλεγχος φερεγγυότητας πελατών με κατοικία στην Αυστρία κοστίζει περίπου 15 φορές ακριβότερα από όσο για πελάτες με κατοικία στη Γερμανία. Ο δικαιούχος θα επιβαρυνόταν με σημαντικό κόστος αν ήταν υποχρεωμένος να προσαρμόσει το δικό του σύστημα εκκαθαρίσεων και διεπαφών ώστε λαμβάνονται υπόψη πιστωτικοί έλεγχοι σε όλη την έκταση του ΕΧΠΕ. Εξαιτίας αυτού του κόστους, σε πολλές περιπτώσεις η πληρωμή άμεσης χρέωσης απλούστατα δεν θα ήταν οικονομικά βιώσιμη και δεν θα μπορούσε πλέον να προσφερθεί. Δεν μπορεί να ήταν αυτή η πρόθεση του νομοθέτη της Ένωσης.

44. Η Deutsche Bahn υποστηρίζει περαιτέρω ότι η ενσωμάτωση του ελέγχου φερεγγυότητας σε μέθοδο πληρωμής που οργανώνεται από τον ίδιο τον φορέα εκμετάλλευσης δεν θα ήταν εφικτή για ορισμένους δικαιούχους σε ολόκληρο τον ΕΧΠΕ και δεν θα ήταν δυνατή υπό εμπορικά αποδεκτούς όρους σε πολλά κράτη μέλη. Κανένας φορέας εκμετάλλευσης δεν θα παρείχε πληροφορίες φερεγγυότητας για όλη την έκταση του ΕΧΠΕ. Για ορισμένα κράτη μέλη του ΕΧΠΕ δεν θα υπήρχε καμία πρόσβαση ή θα υπήρχε μερική μόνον πρόσβαση σε πληροφορίες φερεγγυότητας πελατών. Ως εκ τούτου, ο δικαιούχος δεν θα μπορούσε να μειώσει επαρκώς για τους εν λόγω πελάτες τον κίνδυνο

αθέτησης της υποχρέωσης στις άμεσες πληρωμές του ΕΧΠΕ και, αν υποχρεωνόταν να προσφέρει πληρωμές άμεσης χρέωσης σε πελάτες εγκατεστημένους στα κράτη αυτά, ο δικαιούχος θα αναλάμβανε, εν γνώσει του, αστάθμητο κίνδυνο. Επιπλέον, λόγω των διαφορών στις συνήθειες πληρωμών ή/και στις προσδοκίες των πελατών στις διάφορες χώρες του ΕΧΠΕ, θα υπήρχαν σημαντικές διαφοροποιήσεις στο κόστος άντλησης πιστοληπτικών πληροφοριών του πελάτη, με αποτέλεσμα σε κάποιο κράτος μέλος να μην είναι οικονομικά αποδοτική η χρήση της άμεσης χρέωσης εν συγκρίσει με άλλες φθηνότερες μεθόδους.

45. Μολονότι αντιλαμβάνομαι τα επιχειρήματα εμπορικής φύσεως που προβάλλει η Deutsche Bahn, δεν μπορώ, από νομικής απόψεως, να συμφωνήσω με την επιχειρηματολογία της.

46. Ούτε το άρθρο 9, παράγραφος 2, ούτε άλλη διάταξη του κανονισμού 260/2012 παρέχουν κάποια σχετική αιτιολόγηση. Δεν θα μπορούσα να ενθαρρύνω το Δικαστήριο να ακολουθήσει την ατραπό της αναζήτησης ενδεχόμενης αιτιολόγησης στο κείμενο του εν λόγω κανονισμού (πιθανώς αντίθετα προς την εικαζόμενη πρόθεση του νομοθέτη της Ένωσης, ο οποίος σε διαφορετική περίπτωση θα είχε αντιμετωπίσει το θέμα).

47. Εξακολουθώ να θεωρώ ότι τα διάφορα συμφέροντα που διακυβεύονται μεταξύ των πληρωτών και των δικαιούχων έχουν ληφθεί υπόψη με το άρθρο 9, παράγραφος 2, του κανονισμού 260/2012 όσον αφορά την πληρωμή με άμεση χρέωση. Με όποιο τρόπο και αν το δει κανείς, διαπιστώνεται ότι η εν λόγω διάταξη δεν προβλέπει εξαιρέσεις. Ο νομοθέτης της Ένωσης έχει επιτελέσει το έργο του –και έχει την ευχέρεια να τροποποιήσει οποιαδήποτε διάταξη, αν αποφασίσει να το πράξει διότι, για παράδειγμα, κάποιες διατάξεις δεν είναι λειτουργικές.

48. Το επιχείρημα ότι δεν υπάρχει, στην εμπορική πρακτική, εσωτερική αγορά μητρώων οφειλετών και αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας δεν αρκεί αφ' εαυτού για να δικαιολογήσει την επίδικη απαίτηση περί κατοικίας. Εξάλλου, μια τέτοια συλλογιστική προσεγγίζει επικίνδυνα το σκεπτικό ενός αμιγώς οικονομικού επιχειρήματος στο πλαίσιο των τεσσάρων ελευθεριών. Τέτοιο επιχείρημα δεν μπορεί να γίνει δεκτό. Όπως είναι γνωστό, τα κράτη μέλη δεν μπορούν να επικαλεστούν αμιγώς οικονομικά επιχειρήματα ως επιτακτικούς λόγους δημοσίου συμφέροντος. Αναμφίβολα, σε οριζόντιες καταστάσεις δεν διακυβεύονται δημόσια συμφέροντα –ενώ τα ιδιωτικά συμφέροντα έχουν κατά κανόνα οικονομικό χαρακτήρα. Ωστόσο, η απλή επίκληση της έλλειψης εσωτερικής αγοράς μητρώων οφειλετών δεν είναι επαρκής.

49. Είναι αληθές ότι υπάρχουν εταιρίες οι οποίες ως δικαιούχοι προτιμούν, για εμπορικούς ή άλλους λόγους, να μην προσφέρουν στους πληρωτές τη δυνατότητα πληρωμής με άμεση χρέωση. Τούτο είναι απολύτως θεμιτό βάσει του άρθρου 9, παράγραφος 2, του κανονισμού 260/2012. Πράγματι, η εν λόγω διάταξη εφαρμόζεται μόνον εφόσον έχει επιλεγεί η αποδοχή της άμεσης χρέωσης. Στην περίπτωση αυτή δεν μπορεί να υπάρξει διάκριση. Αν για τον λόγο αυτό ο δικαιούχος αποφασίσει, αντί να προσφέρει μορφές πληρωμής που εισάγουν διακρίσεις, να μην προσφέρει καθόλου μια συγκεκριμένη μορφή πληρωμής, τούτο συνιστά μια οικονομική πραγματικότητα που δεν μπορούμε παρά να αποδεχτούμε.

Πρόταση

50. Για τους λόγους αυτούς, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στο προδικαστικό ερώτημα που υποβλήθηκε από το Oberster Gerichtshof (Ανώτατο Δικαστήριο, Αυστρία) ως εξής:

Το άρθρο 9, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΕ) 260/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Μαρτίου 2012, σχετικά με την καθιέρωση τεχνικών απαιτήσεων και επιχειρηματικών κανόνων για τις μεταφορές πίστωσης και τις άμεσες χρεώσεις σε ευρώ και με την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 924/2009, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 248/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014, έχει την

έννοια ότι απαγορεύει στον δικαιούχο να εξαρτά την πληρωμή που γίνεται με τη διαδικασία της άμεσης χρέωσης του ενιαίου χώρου πληρωμών σε ευρώ (ΕΧΠΕ) από την προϋπόθεση να έχει ο πληρωτής την κατοικία του στο κράτος μέλος στο οποίο έχει και ο δικαιούχος την έδρα (κατοικία) του.